

Ce trebuie să cunoașteți referitor la părțile în procesul penal:

I. Partea vătămată:

1. Atunci când ați suferit ca urmare a săvârșirii vreunei fapte penale, o vătămare fizică, morală sau materială și dacă participați la procesul penal aveți calitatea de parte vătămată.

Pentru a dobândi calitatea de parte vătămată într-un proces, trebuie să vă exprimați voința în acest sens care să susțină latura penală a procesului.

Astfel, în această calitate organul de urmărire penală sau instanța de judecată au obligația să vă citeze pentru a fi ascultat și a face declarații în legătură cu faptele și împrejurările cauzei.

2. Declarațiile dumneavoastră pot servi la aflarea adevărului într-o cauză, în măsura în care sunt coroborate și cu alte fapte sau împrejurări ce rezultă din ansamblul probelor administrate.

Drepturile și obligațiile părții vătămate:

1. Dacă v-ați constituit parte vătămată în procesul penal, în această calitate urmează să fiți audiat atât de organul de urmărire penală cât și de instanța de judecată. Dacă procesul penal a ajuns în faza de judecată, aveți cuvântul în cadrul dezbaterii în ședința de judecată, iar după soluționarea cauzei puteți declara calea de atac a apelului, dar numai în cauzele în care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă și numai cu privire la latura penală. În situațiile în care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a părții vătămate (de exemplu: în cazul infracțiunii de lovire sau alte violențe, vătămare corporală din culpă, abuz în serviciu, etc.) în calitate de parte vătămată aveți drepturi largi în promovarea, exercitarea și stingerea acțiunii penale.

În aceste situații puteți susține singuri învinuirea și puteți să puneți capăt procesului penal prin retragerea plângerii prealabile sau prin împăcarea cu inculpatul.

2. Dacă în cursul procesului a intervenit decesul persoanei care s-a constituit parte vătămată, acțiunea penală este exercitată de organul judiciar care a fost sesizat cu rezolvarea cauzei penale.

3. Atunci când organul de urmărire penală sau instanța de judecată apreciază că ar fi necesară audierea dumneavoastră în calitate de parte vătămată, v-a dispune citarea dumneavoastră.

În acest sens, organul judiciar v-a emite o citație care trebuie să cuprindă toate elementele unui act de citare oficială așa cum a fost prezentat în secțiunea „Citare” din capitolul „Martorul în procesul penal”. Atunci când vă prezentați la organul judiciar care a emis citația, trebuie să aveți la dumneavoastră un act de identitate pentru identificare și să respectați ora stabilită pentru audiere.

4. Pe parcursul procesului penal, aveți posibilitatea să fiți reprezentat de un apărător.

II. Partea civilă:

Săvârșirea unei fapte penale, poate avea, printre consecințe, și producerea unui prejudiciu material, fizic sau o daună morală unei persoane sau instituții.

Pentru a obține o reparare a prejudiciului cauzat, în calitate de parte vătămată aveți posibilitatea să exercitați o acțiune civilă în procesul penal, dobândind astfel, calitatea de parte civilă în procesul penal sau să exercitați această acțiune în afara procesului penal.

1. Pentru a vă putea constitui parte civilă în procesul penal trebuie să îndepliniți două condiții:

- să manifestați dorința de a fi despăgubiți în procesul penal;
- să existe un prejudiciu moral sau o daună morală cauzate prin infracțiuni.

2. Pe tot parcursul urmăririi penale aveți dreptul să vă constituiți parte vătămata sau parte civilă în cauză, iar în fața primei instanțe de judecată, până la citirea actului de sesizare.

3. Promovarea acțiunii civile în cadrul procesului penal vă oferă unele avantaje, cum ar fi: rapiditatea obținerii despăgubirilor, administrarea probelor cu ușurință, în procesul penal pot fi folosite mijloace energice de administrare a probelor (percheziții, cercetări la fața locului etc.), scutirea de la plata taxei de timbru.

Atunci când sunteți chemat în fața organului de urmărire penală sau a instanței de judecată pentru a fi audiat în calitate de parte vătămată în proces, vi se aduce la cunoștință că vă puteți constitui parte civilă în cauză dacă ați suferit o pagubă sau o daună morală ca urmare a săvârșirii infracțiunii, aspect ce se va consemna în declarația dată.

Drepturile și obligațiile părții civile:

1. În această calitate puteți solicita acordarea despăgubirilor, în fața instanței de judecată puteți formula cereri, ridica excepții și pune concluzii, iar pe tot parcursul procesului penal veți fi audiat în această calitate.

2. Atunci când soluția adoptată de instanță vă nemulțumește, în calitate de parte civilă puteți exercita calea de atac a apelului în ceea ce privește latura civilă.

3. Întrucât acțiunea civilă este o acțiune disponibilă, în calitate de parte civilă puteți renunța la despăgubiri printr-o declarație scrisă și neechivocă, făcută personal sau prin reprezentant, în fața organului investit cu soluționarea cauzei.

III. Partea responsabil civilmente

Pentru a proteja o persoană care a suferit un prejudiciu material împotriva insolvenței autorului prejudiciului a fost instituită răspunderea civilă a altei persoane decât autorul infracțiunii, în urma căruia s-a produs prejudiciu material sau moral.

Conform prevederilor art. 1000 din Codul civil, sunt persoane responsabile civilmente: părinții pentru copiii lor minori, comitenții pentru faptele prepușilor, profesorii pentru elevi și meșteșugarii pentru ucenici.

Astfel, orice părinte răspunde pentru pagubele create de copilul lui minor dacă acesta locuiește împreună cu părinții.

Dacă copiii minori sunt internați într-o școală sau într-un centru de reeducare, părinții numai răspund pentru pagubele create de aceștia întrucât obligația de supraveghere revine, în acest caz, institutorilor (profesorilor), ca persoană fizică.

În Legea nr. 22/1969, privind răspunderea gestionarilor, așa cum a fost modificată prin Legea nr. 54/2004, se prevede că angajatul cu funcție de conducere sau orice alt angajat care este răspunzător de angajarea, trecerea sau menținerea unei persoane în funcție de gestionar fără ca acesta să îndeplinească condițiile legale de vârstă, studii, stadiu, antecedente penale și cele privitoare la constituirea garanțiilor, răspunde împreună cu gestionarul respectiv pentru pagubele cauzate de acesta.

Persoana responsabilă civilmente poate fi introdusă în procesul penal fie de organul judiciar, din oficiu, sau la cererea acesteia, în tot cursul urmăririi penale iar în fața instanței de judecată până la citirea actului de sesizare.

Persoana responsabilă civilmente poate interveni în procesul penal până la cercetarea terminării judecății la prima instanță și v-a prelua stadiul procedurii la momentul intervenției sale.

Persoana care deține această calitate în cadrul procesului penal, v-a răspunde pentru sau alături de învinuit/inculpat la repararea prejudiciului cauzat prin săvârșirea infracțiunii.

Persoana responsabilă civilmente poate administra în cursul procesului penal probe pe care le consideră utile, poate folosi ansamblul probelor administrate, pentru a dovedi că învinuitul sau inculpatul a săvârșit fapta în împrejurări care exclud răspunderea civilă.

Dacă aveți calitatea de parte responsabilă civilmente, puteți participa la procesul penal personal sau prin reprezentant.

Audierea dumneavoastră propriu - zisă se face după aceleași reguli de la procedura prezentată în cazul audierii martorului din capitolul „Martorul în procesul penal”.

IV. Inculpatul

Persoana împotriva căreia s-a pus în mișcare acțiunea penală este parte în procesul penal și se numește inculpat.

Drepturile și îndatoririle, precum și prevederile legale referitoare la măsurile procesuale care se adresează inculpatului, sunt prezentate în capitolele afectate acestor instituții.